

Evigt ejes kun det umulige

En overflyvning af Knud Steffen Nielsens
lyriske forfatterskab

AF ERIK KOCH

Udadtil udgør Knud Steffen Nielsens indtil nu otte digtsamlinger et forfatterskab i den stille afdeling af litteraturens hus - man kunne sagtens sige: på læsesalen. Uden de store armbælgelser er forfatterskabet vokset op næret af forfatterens utrættelighed snarere end omtaler og medietække. Men kommer man inden for, brydes denne stilhed. Teksternes landskaber og lakuner (for nu at lave et sideblik til den tredje titel) tager imod os og viser rundt i både dagligsprogets og den iscenesatte poesis muligheder og spil:

Udsendelsen her er ikke direkte
tiden har humor og bider små
mænd i røven, det, selv det,
billede er foreløbigt,
på sin vis dimensioneret
efter bagdelen, en pakke
ballefars.

(Fra digtet "Forskudt" i *Ser sit snit*)

Lad os imidlertid i denne overflyvning starte med at navigere hen over rækken af bøger som de tager sig ud for det blotte øje, al den stund forfatteren med anvendelse af sin anden kunstneriske side, malerkunsten,

med den første samling som undtagelse, selv har tilrettelagt omslagene:

Indskrift (1980) er en sort mappe (Edition After Hånd No. 18) med upaginerede løsblade som demonstrativt ikke gør noget væsen af sig,

Og lyset knytter sig til om lidt (1984) har på sit omslag et billede med en form der synes i færd med at blive opfyldt,

Lakune (1988) fremviser en struktur som af håndlavet gulligt papir, hvorpå et hvidt ark er lagt frem med skraveringer der kunne bevæge sig hen mod en betydning,

Farven Godot (1993) intonerer ændring i layout og billedmæssigt udtryk med en klar grafisk besked i form af den grå farves afgrænsning i en rombe. Bogen er den første af indtil videre fem bøger ved tilbagekomsten til kollegaen Henrik Haves forlag, Edition After Hånd. Det skal vise sig, at ændringen ikke kun er et ydre fænomen,

Ser sit snit (1997) bærer og udvider en dobbeltydighed i sin titel og grafiske form der fremviser en ironi, for er det et lys der er derinde, hvor nogen tilsyneladende har snittet langs en lodret linie på omslaget?

Som hypokonder har jeg slet ikke toppet endnu (2000) har skraveringens antydning i figurer der helst ikke vil tolkes (endnu), men man har vel også nok at gøre med at smile til titlens paradoks,

En kinamands chancer (2002) vover sig endnu nærmere sprogets hverdagslighed, og den grafiske følgesvend lokker med associationer til både øje og lakforsegling i eet,

Toppilot (2004) lader sit omslagsmotiv vise det skitseagtigt antydede fly på vej hen over et penselstrøg og omkranset af et uset noget som krydser dets vej eller indkredser det med en stiptet pil.

Både titlerne og billederne på omslagene og samspillet mellem dem fortæller deres tydelige historier om forfatterskabet. Det, der er på spil, ligger i området hvor de to kunstarter mødes eller glider over i hinanden; eller sagt på en anden måde: Der er i begge kunstarter noget centralt for Knud Steffen Nielsens samlede virke, noget fælles for både maleriet og poesien. Vi kunne med et blik på listen af udgivelser ovenfor fremsætte den hypotese at det handler om at benytte sig af det sprog, det materiale og det samspil af elementer der allerede

Evigt ejes kun det umulige

er til stede i verden - og bringe det til at sige noget nyt, noget andet, noget der brister eller bærer - f.eks. betydning.

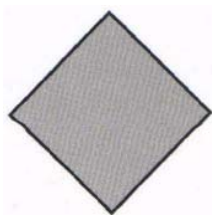
Sanset og sansende

Vi kan dernæst tage et smut tilbage til dengang Poul Borum i sine redaktørdage på *Hvedekorn* mente at vor digter efter sin debut skulle lave et helt solonummer af tidsskriftet, eller da han i 1987 skrev, at han "har et imponerende originalt særsprog der kræver en indstillings-ændring hos læseren."

Og det er i det leje vi bevæger os.

Knud Steffen Nidse

Farven Godot

Evigt ejes kun det umulige

Der er altid vaner at aflægge, hvis der skal skabes plads til noget andet. Et særsprog er ikke nødvendigvis sært eller sat udenfor. Det kan bare ved sin egen gøren og laden vise at ikke alt er hvad det ser ud til, og det er der ikke noget mærkeligt i. Det ved vi udmærket godt fra vores egne sanser og fra vores egne erfaringer. At få det demonstreret i stedet for at få det omtalt, dét er måske i virkeligheden - sært. Eller rettere: særligt.

I digtet "Ciffer" i samlingen *Farven Godot* står der således:

Snart deler lydene sig i
molens skvulp, snart
stænkes som regnvand
gennem huden
det hemmelige ciffer, ikke engang du
kender, og
gør os så gennemsigtige,
at jeg først bagefter
ser sandet
arbejde
så uanfægtet
videre

En central passage i en central samling i forfatterskabet. Her skrives sansningens struktur helt ud i typografien og her anslås overgangene fra den ene sansning til den anden på den lavmælte facon som hele tiden har været en slags varemærke for

Knud Steffen Nielsens produktion, men som fra og med *Farven Godot* systematiseres og rendyrkes, uden at der er tale om fanatisme eller manér. Det er, som sagt, en demonstration: Vanddråbernes løb, vandets bevægelse, sprogets forsøg på i samme nu at bringe det videre, som, desværre måske, allerede er sket og overstået. Og svævende over vandet den menneskelige reflekterende bevidsthed som heller ikke når at få sit sproglige besyv med, før næste bølge visker skriften i sandet ud.

Indtil *Farven Godot* er forfatterskabet mere koncentreret om uddestille-ring af natur- og materiale-elementer og sætte dem i spil over for hinanden, at opstille en art kataloger med sproglige forløb og afbrudte fortællinger der også i høj grad undersøger og fremviser den menneskelige krop som sansende og sanset. Således digtet "Forår" fra samlingen *Og- lyset knytter sig til om lidt*.

At lægge trykket

Lavmæltheden kommer på sin egen (jyske?) måde til at trække sin modsætning frem. Teksterne kommer med andre ord i stigende grad, jo længere man kommer hen i forfatterskabet, til at skabe kontraster mellem emfase og non-emfase i en tilsyneladende erkendelse af, at det ikke nytter at råbe op uden at have sin mod-

Forår

Kæmper som den nytransplanterede nyre med livet Spændt i de tilbageholdte åndedrag I det overisede billede Og det

rodnet Som den afskårne valmue danner Når sneen lægger sig på huden Og sejltredden lukker

til bag færgen. Huden hvor sneen selvfølgelig lagde sig og både skrueis og færgens spor

Trukket med tråd kædeført gennem isranden og en halv omgang fremme forårets velkendte stof Næsten til at holde i hånden

Sneen ruller ned ad skrænten og ingen tør sove Tilbage langs krystallerne i sejltredden Krystallerne og en måge måske der

næsten efter at ha været fanget i vinter ...

Fra *Og lyset knytter sig til om lidt*

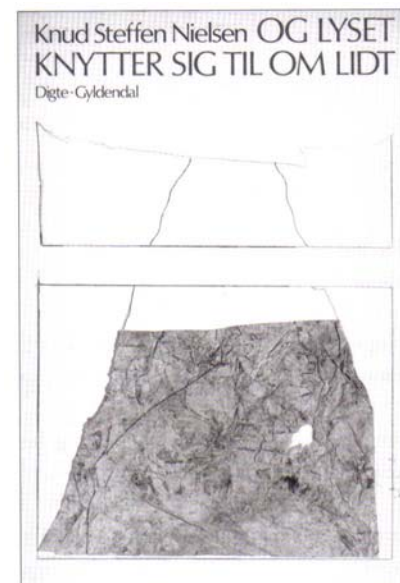
sætning hos sig, uden at vise rummets udstrækning mellem polerne, mellem udtryksmåderne.

Dette behøver ikke at finde sted indenfor samme digt eller digtsekvens, men forekommer indenfor samme samling som om det var udtryk for en metode.

Et sted i *En kinamands chancer* står sætningerne Jeg har fået nok af intuition, jeg sværger til noget med / Herfra og Dertil, og ikke igen den om den dårlige ryg. Det ska arbej- / des / væk. Fuldstændig som nerver. / Pust på det! / Jeg stiller med kaution

- og et andet sted Gå ikke fejl af min rastløshed, mine tics. / De er nødvendige hvis jeg skal komme ud af / netop rastløsheden og mavens sorte hul. / Som hunden måler sin sult / på lænken. Det holder den frisk og skarp og kører sanserne op.

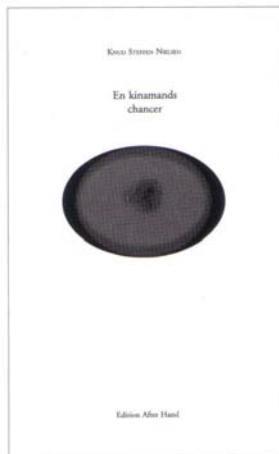
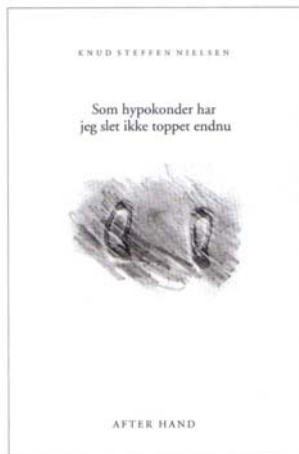
Men fænomenet non-emfase/emfase kan også køres igennem i stort set samme ene bevægelse i et enkelt digt (også fra "En kinamands chancer") der samtidig, nærmest som en funktion af lavmælteden, i det læsende øjeblik sætter læseren skakmat over for døden, selv som iscenesætte l-

I går aftes, forskudt, Berija, der tigger for flere dage, i samme sekund knoppen blæses af ham

Tre dage før var han på den anden side pelotonen, men det var kun et foreløbigt udkast.

Der er tale om trykkets bidrag generelt til selve tonen i forfatterskabet. Sprogets muligheder gennemspilles igen og igen for endnu engang at fremvise yderlighederne snarere end at omtale dem.

Da jeg ramte koen denne gang
vidste jeg ikke om den havde

vinger eller gravet sig ud under det 2
meter høje hegn. Forsikringsselskabet

levnede mig *de* to muligheder, og begge ville
efterlade mig med alle regninger. Jeg valgte derfor
at købe gården og koen som var med kalv og satte
forsikringshaveren på gaden. Han måtte starte
forfra med høns og duer, som falder

uden for lovgivningen. Min opel
skrotede jeg med statspræmie.

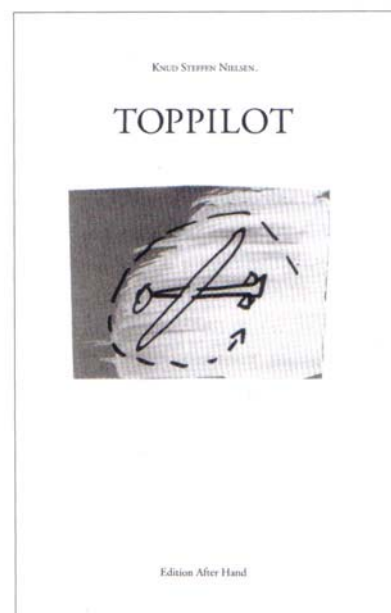
Og nu er jeg formand for vandværket i
den by, jeg aldrig forlod, kun

hvis jeg skulle hente lidt dl
min astma.

(Fra *Som hypokonder har jeg slet ikke toppet endnu*)

Humoren må tælles med blandt de absolutte landvindinger i forfatter-skabets senere bøger, hvor hijs som dette (nederst tv.) fra *Som hypokonder har jeg slet ikke toppet endnu* bidrager til løjerne.

Der er i dette digt tilmed en karakteristisk sammenhæng mellem det lavmælte og det humoristiske, som giver sig udslag i en underspillethed der på sin side igen er i familie med det lakoniske. Til belysning af dette slår en netop lakonisk digter som Jørgen Leth f.eks. tonen an på denne måde i tekst nr. 14 i sit langdigt "Eventyret om den sædvanlige udsigt": 'Jeg bringer med mig træernes susen og en minutiøs undersøgelse af jagende skyer. Det er mig der kører langsomt forbi og påtager mig ansvaret for at du går ind i alt det, stopper en bil på vejen, går ind et sted, spørger nogen om noget og den slags", som i denne sammenhæng kan holdes op mod Knud Steffen Nielsens prosaagtige linier fra tekst 7 i *Toppilot*. Jeg følte et helt andet pres fra det jeg sagde. Man kunne nærmest betegne det som en lettelse. Hvis man af-

prøvede pantellarrefleksen, ville jeg naturligvis ikke være i tvivl om at det var mit knæ, hammeren ramte, men jeg ville reagere mere tænksomt og empatisk, rose den smukke sygeplejerske for hendes uniform, og blodprøverne ville jeg løbe i møde og bekræfte, at jeg ikke handlede efter ordre.

Kunstens tid og farven grå

Denne fremstillings titel er hentet fra *Toppilot's* sidste halvdel og er kendetegnende for den halvvejs alvorlige og selvbevidste pegen på dagligsprogets faldgruber og åbninger, som er til stede over alt i forfatterskabet. Det er tidligere nævnt at der eksisterer et samspil mellem malerkunst og digtekunst hos Knud Steffen Nielsen, og det vil da være naturligt her afslutningsvis at komme tilbage til det vendepunkt, som samlingen *Farven Godot* på flere måder udgør.

Omslagets grå rombe giver et udmærket afsæt til at pege på Per Højholts diskussion af det lyriske kunstværk og farven grå i *Cézannes metode* (Schönberg 1967), hvor han i et citat fra Cézannes breve bl.a. siger: "De (Pisarro) har fuldstændig ret i at tale om den grå farve, der alene hersker i naturen, men det er frygtelig svært at få fat på den." Dette ligger i umiddelbar forlængelse af den associationsrække man kunne gennemløbe i mødet med samlingens titel *Farven Godot*, som binder læseren til traditionens afventen - kommer farven eller kommer den ikke?

I samme essay siger Højholt også: "Digtet udgør den tid det tager at læse det og rummer ikke henvisninger til tidsforhold som ligger uden for dette." Adskillige steder dukker netop denne problematik op som vilkår i nærværende forfatterskabs tekster. Det drejer sig om det provisoriske el-

ler midlertidige der hele tiden opstår, bl.a. fordi det ikke er muligt at fastholde hvad der sker i udstrækningen af tid, det er altid allerede videre end teksten formår at beskrive - til gengæld er det digtets opgave at vise intervallet, at gøre det til en af sine hovedsager og dermed fremskaffe det oplevelsesrum, som kan blive et erkendelsesrum. Højholt slutter sit essay sådan: "Kunsten er som alt andet ingen nytte til, men den adskiller sig fra alt andet ved at den kan udgøre en del af vort liv på betingelser vi ikke selv har stillet. Ved at formulere et interval giver den os mulighed for at opleve at vi er til."

Efter denne svada lader vi Knud Steffen Nielsen få det sidste ord til en demonstration. Den afsluttende tekst herunder står i *Farven Godot* lige efter digtet "Ciffer", som er kommenteret og delvist citeret ovenfor.

Knud Steffen Niensens digte kan give oplevelsen af at være til i den verden vi alligevel ikke vil undvære og med den tilstedeværelse i tid og rum der følger med hvor vi går og står -og læser.

Provisorisk

I dette udkast

ligger allerede latent:

Indtilvidere. Som var vi foreløbige: et udkast

til senere. Som påfugle, der holdes svævende i stiplede linjer

Vidtåbne

pilles de ud en efter en. Og stemmen lukker ikke hullerne

efter dem, vi tog afsked med, skønt kæften ikke

står stille. Men selvfølgelig, dagen skal da nok samle

sig op. Uset i en park, mellem træer og lidt til

højre det gamle banereal. Jeg så dig komme ud

som af et ukendt hus.

Forfatteren Knud Steffen Nielsen er formand for Arkiv for Ny Litteratur og næstformand for bestyrelsen for Det Danske Forfatter- og Oversættercenter

ERIK KOCK

er cand. mag. og forfatter til tre Haldspil *Drømmen om Hald* (1985), *Stjerner i midsommeren* (1994) og *HOLD PÅ HAT OG BRILLER - en kærlighedshistorie" - eller: Historien om X, Y og Z* (2001)

Evigt ejes kun det umulige